

Inkluderende digitalisering – hva har vi lært av korona?

**Nettsamling NFYE
4.2.2021**

Bjørnar Kvernevik

Universell

Om Universell

- Nasjonal pådriver og støttetjeneste for lærestedene
- Oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og plassert ved NTNU
- Målgruppe: Universiteter, høyskoler og fagskoler
- Nettside: universell.no

Våre arbeidsområder

- Universell utforming av læringsmiljø
- Tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne
- Læringsmiljøutvalgene (LMU)
- Universell utforming som fag i relevante utdanninger

Presentasjonsrunde

Arbeidsmetodikk

- Kunnskapsinnhenting og –utvikling
- Høringsinstans og ressurscenter for departement og direktorater
- Nettverksarbeid og presentasjoner
- Økonomisk støtte

Agenda

1. Om Universell
2. Læringsmiljø
3. Studenter 2021
4. Universell utforming og digitalisering
5. Korona-erfaringer
6. Verktøy
7. Spørsmål og kommentarer

Samfunnsoppdrag

FN-konvensjonen artikkel 24:

- Mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til utdanning. Det skal sikres et inkluderende utdanningssystem på alle nivå.

Norges syn:

- Inkludering og likestilling av personer med funksjonsnedsettelse er en forutsetning for et bærekraftig velferdssamfunn og for at den enkelte skal kunne leve frie og selvstendige liv.

Universell utforming:

- Universell utforming er hovedstrategi for inkludering. Der uu ikke er mulig, skal det sørges for gode individuelle løsninger.

universell*

Hva er læringsmiljø?

Et læringsmiljø utgjør de samlede kulturelle, organisatoriske, relasjonelle og fysiske forholdene som har betydning for studentenes læring, helse og trivsel

- Lund, I. (2017). [*Mobbing i høyere utdanning, fleip eller fakta?*](#). Kristiansand: Universitetet i Agder.

Læringsmiljø ifølge NOKUT

Et godt læringsmiljø kjennetegnes av:

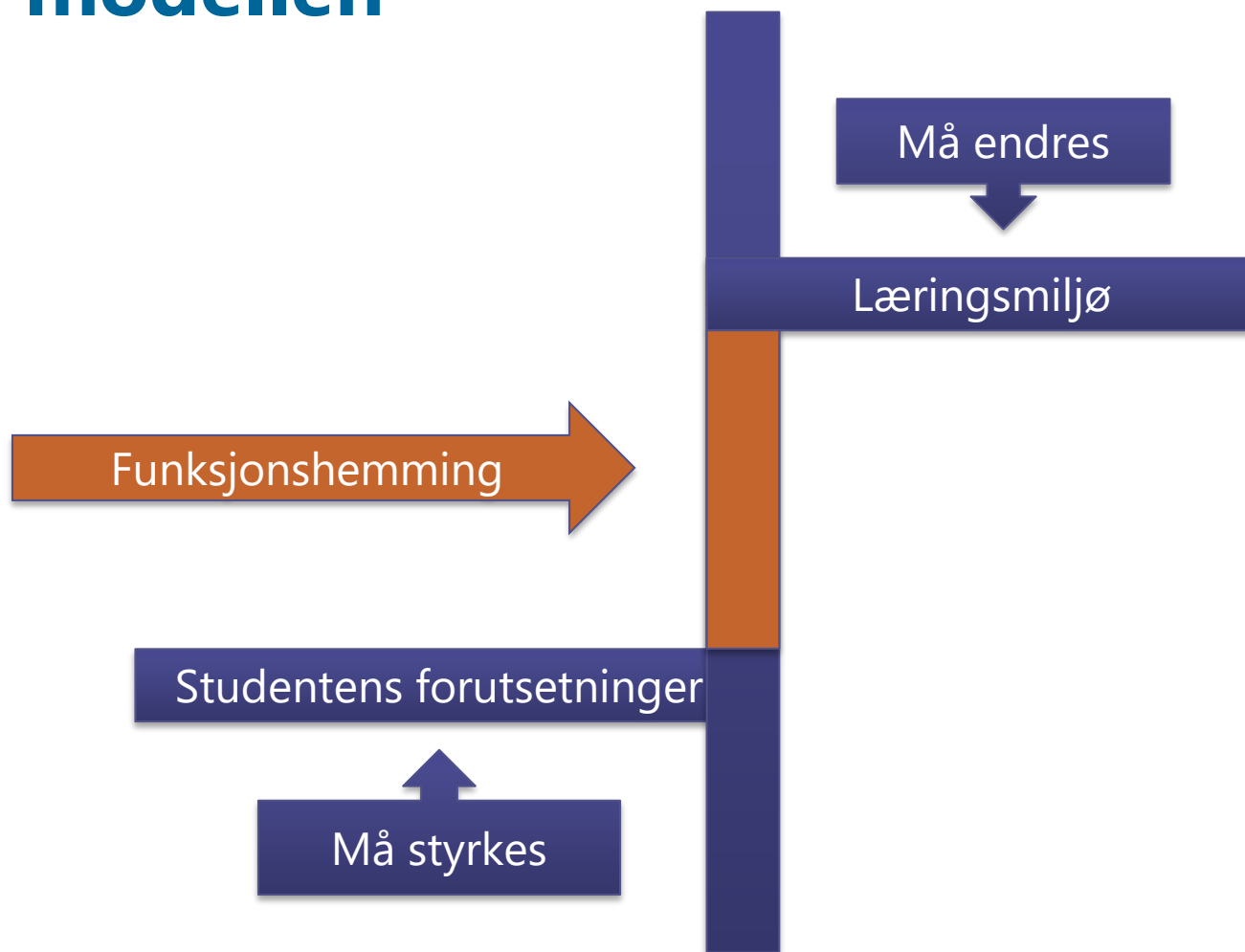
- at kunnskapen fra forskning og utviklingsarbeid om undervisning og læring anvendes
- tilrettelegging for bruk av nye lærings-, undervisnings- og vurderingsformer
- studentinvolvering og gode strukturer for studentdemokrati og studentenes eierskap til læring
- kontinuerlig forbedring av fysiske, psykososiale og organisatoriske forhold

- NOKUT (2016). [Kvalitetsområder for studieprogram](#).

Begrepsforståelse

- **Fysisk læringsmiljø**
Bygninger og omgivelser – universell utforming
- **Psykososialt læringsmiljø**
De mellommenneskelige forhold: Trivsel og samhandling
- **Organisatorisk læringsmiljø**
System for tilbakemelding og medvirkning - kvalitetssystem
- **Digitalt læringsmiljø**
Grensegangen mellom læringsprosesser, pedagogikk og teknologi
- **Pedagogisk læringsmiljø**
Form, innhold og rammer for den pedagogiske aktiviteten

GAP-modellen

Problemstillinger

- Hvordan kan institusjonene legge til rette for inkluderende læringsmiljøer?
- Hvem har og tar ansvaret for at den enkelte student opplever seg inkludert?
- På hvilken måte kan institusjonene gjennom de etablerte strukturene styrke fokuset på inkludering?

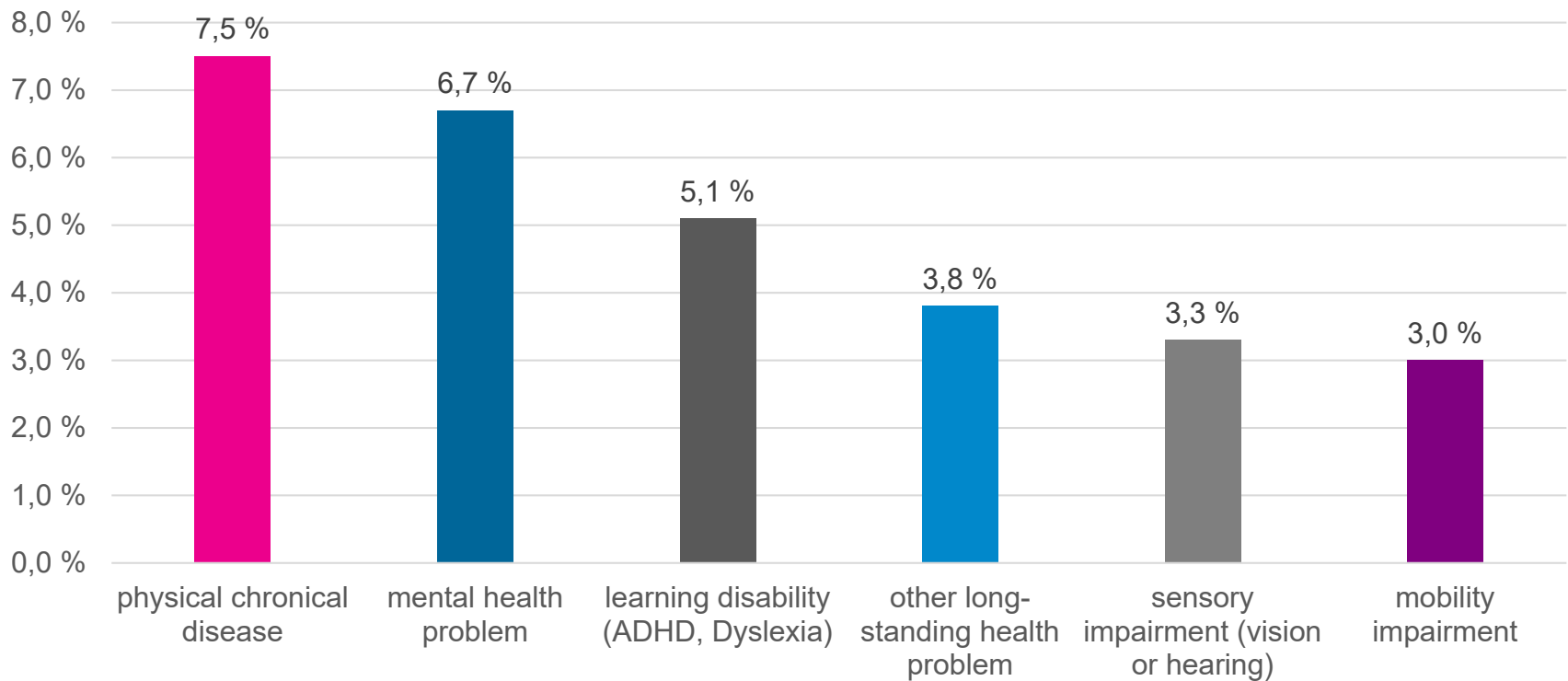
- Lund (2017)

Studenter i 2021

- Heterogen og mangfoldig gruppe
- Forskjellige forutsetninger og behov
- Gode løsninger er viktige for:
 - Deltakelse
 - Gjennomføring
 - Lik rett til utdanning

Norge: Eurostudent VI (2018)

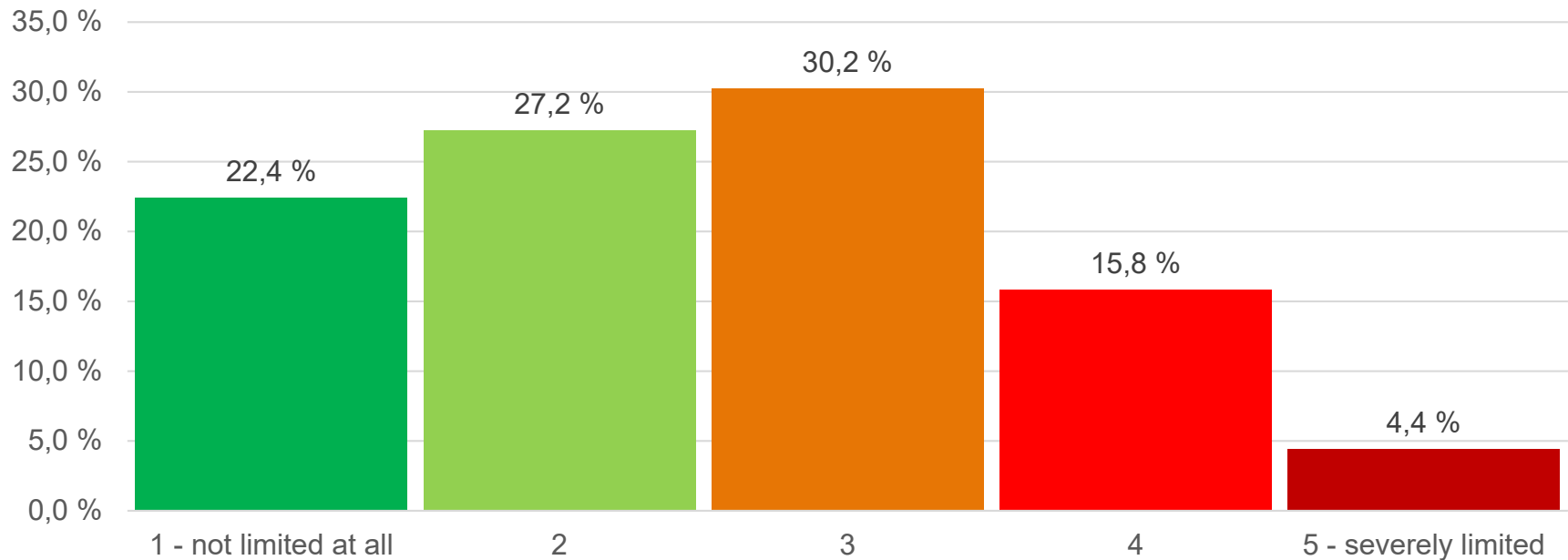
23 % av studenter i Norge rapporterer funksjonsnedsettelse
N=8 220

- Fra [Eurostudent VI Database: Type of health impairment \(detailed\)](#)

Eurostudent VI – Limitation to studies in Norway

Students with impairments (Norway)

Universell utforming – definisjon

«Universell utforming er utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.»

- FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

Web og universell utforming

«Internettets styrke er at det er universelt. Tilgjengelighet for alle er essensielt, uavhengig av funksjonshemming»

Tim Berners-Lee, direktør for W3C, oppfinner av world wide web

Foto: Paul Clarke ([CC BY-SA 4.0](#))

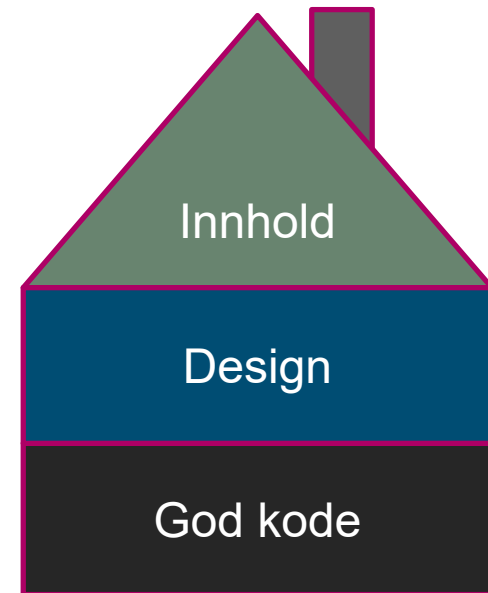
Lovkrav og status

- Fra 1.1.2019 er skole- og utdanningssektor omfattet av kravene om universell utforming i IKT-forskriften.
- **Forskriften stiller krav til utforming av nettsider, læringsplattformer, læremidler, apper og automater.**
- **Digitaliseringsdirektoratet fører tilsyn med etterlevelsen av forskriften.**
 - Statusmålingen i 2018 ga utdanningssektoren sine *nettsider* 61 % samsvar med kravene i forskriften.

Lovkravene i kortform

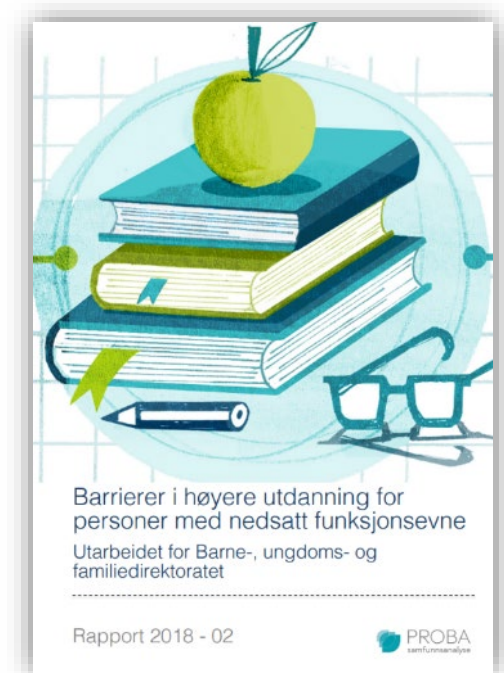
- Styres av et sett med retningslinjer ([WCAG](#)).
- Innhold må være mulig å oppfatte:
 - Video, lyd og bilder må ha tekstalternativ
 - Nettsider og dokumenter må være korrekt utformet
- Innhold må også være mulig å betjene, forståelig og robust.

Digitale barrierer

Kartlegging av barrierer i høyere utdanning for personer med nedsatt funksjonsevne

- 28 % rapporterer om digitale barrierer
- De fleste studenter opplever digitalisering som en støtte og forbedring av tilgangen til høyere utdanning

Hvilke læringsressurser bruker studentene?

- Canvas
- Bøker
- Kompendier
- PDF
- Word
- Powerpoint
- Youtube
- Zoom
- Teams
- ++

Eksempel: Video

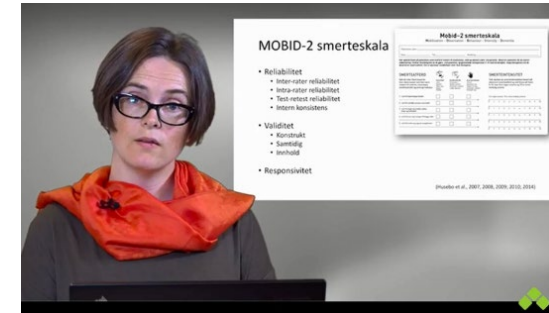
Det må være et tekstalternativ til lydinnholdet i video

Funksjonelle krav:

- Gjengi innholdet i videoen
- Synlige tekster som ikke er i veien for innhold
- Tekstalternativ kan være manus som kan lastes ned og som gjengir lydinnhold

Tenk over:

- Hvem gjør dette, når skjer det?
- Kostnader
- Tenk på tekst som kvalitet
- Pragmatisk tilnærming til eksisterende innhold

Eksempel 2: Dokumenter og filer

Dokumenter må være universelt utformet når de lastes opp på nett eller legges inn som digitale læremidler.

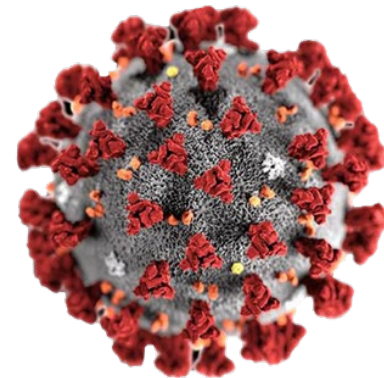
Tenk over:

- Født digitalt gir best resultat
- Bruk innebygde stiler (overskrifter, punktlistor)
- Alternativ tekst til bilder, grafer, tabeller
- Bruk tilgjengelighetskontroll
- Mye god tilgjengelighet starter i Word/Powerpoint

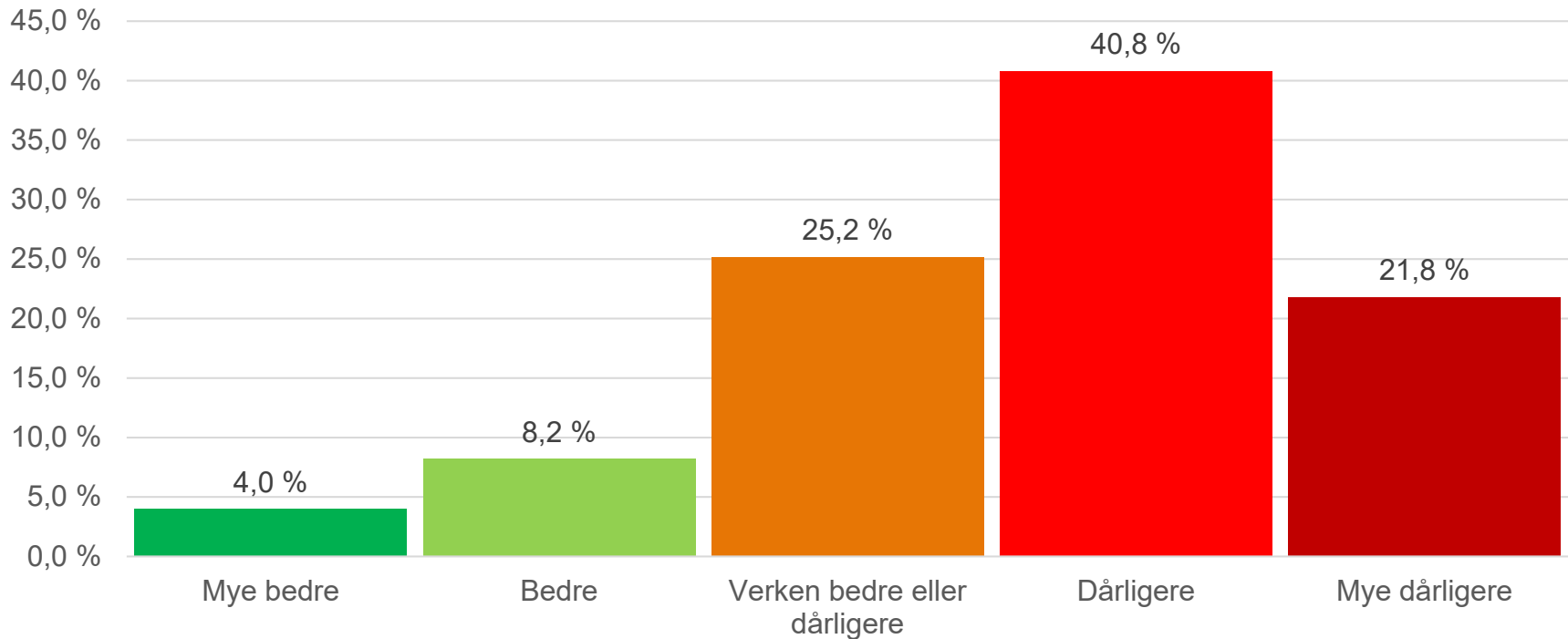
Korona-erfaringer i kortversjon

- Turbo-digitalisering, først etter en stund ble det «viktig» å digitalisere riktig
- Digitale eksamensformer har ført til færre (varianter av) tilrettelegging
- Motstridende opplevelser av tiltakene
- Ensomhet og motivasjon

Vurdering av studiesituasjon nå, sammenlignet med før nedstenging

N=647.

Spørreundersøkelse ved Høgskolen i Østfold, våren 2020.

Årsaker til dårligere studiesituasjon

Det kommer klart frem av undersøkelsen at det å strukturere en digital studiehverdag, samt mangel på kontakt og tilbakemelding fra medstudenter/faglærere, har vært spesielt utfordrende for studenter i denne perioden.

- Håkon Naasen Tandberg, HiØ

Verktøy og ressurser

Les håndboka

HÅNDBOK LMU

f HÅNDBOK , LÆRINGSMILJØUTVALG , LÆRINGSMILJØ

Twitter
Håndbok for LMU

Lytt

Innholdsfortegnelse

1. [Hva er et læringsmiljø?](#)
2. [Eksempler på læringsmiljø saker](#)
3. [Et helhetlig læringsmiljø og universell utforming](#)
4. [LMUs ansvar og rolle - mandat](#)
5. [Hvem er representert i LMU?](#)
6. [Plassering i organisasjonen](#)
7. [LMUs sentrale oppgaver](#)
8. [Klager, tilbakemeldinger og avvik](#)
9. [LMU som pådriver, organisering av arbeidet](#)
10. [Dialogmøter og ansvarliggjøring](#)
11. [Systematisk arbeid med læringsmiljø](#)
12. [Lover og rammeverk for LMU](#)

- Universell har laget en [håndbok for læringsmiljøutvalg](#)
- Kan være nyttig som en innføring i læringsmiljøarbeid

Veileder for universelt utformet video i undervisningssektoren

 Publisert: 09.jan 2020 | Endret: 17.apr 2020 |

Innhold

[Teksting](#)

[Synstolkning](#)

[Ressurser](#)

Last ned veilederen

DOCX: Veileder universell utforming av video

 Last ned Veileder universell utforming av video.docx

PDF: Veileder universell utforming av video

 Last ned Veileder universell utforming av video.pdf

Nyhetsbrev

Meld deg på vårt nyhetsbrev

E-post:

- Universell har en nettbasert [veileder om universell utforming av video](#).

Korona og enkle grep for å nå alle på nett

- uutilsynet har laget en kort oversikt over [enkle grep for å nå alle på nett](#).
- Om video, lyd, dokumenter, stiler, kontrast med mer.

• VEILEDER

• UNIVERSELL UTFORMING

• DOKUMENTER

Universell utforming av PDF-dokumenter

[Bjørnar Kvernevik](#)

Publisert: 31.mar 2020

Endret: 02.apr 2020

Innhold

1. [Hvorfor PDF](#)
2. [Godt grunnarbeid – godt resultat](#)
3. [Spesielt om tabeller](#)
4. [Konvertering](#)
5. [Tilgjengelighetssjekk og feilretting](#)
6. [Logisk leserekkefølge og kontrast](#)
7. [Spesielt om alternativ tekst](#)

Eksterne ressurser

[Digitaliseringsdirektoratet – Dokumenter på nettsider](#)

[Adobes hjelpesider om tilgjengelighet](#)

[Videoserie om PDF-tilgjengelighet fra MSFTEnable](#)

Nyhetsbrev

Meld deg på vårt nyhetsbrev

E-post:

- [Universell.no/uupdf](https://universell.no/uupdf)

Universell utforming i Zoom og Teams

| 📅 Publisert: 20.apr 2020 | 🔗 Endret: 22.apr 2020 |

- I samarbeid med MediaLT har Universell også laget en [veileder om universell utforming i Zoom og Teams.](#)

Flere ressurser

- [E-læringskurs om universell utforming](#), Digitaliseringsdirektoratet
- [Universell utforming av dokumenter og nettsider](#), Canvas-kurs, Høgskolen i Innlandet
- [Lovkrav og løsningsforslag for web](#), Veilederportal fra Digitaliseringsdirektoratet

Universell sine tilbud og tjenester

- Direkte oppfølging av læresteder
- Seminarer og samlinger
- Nettressurser og publikasjoner
- E-postlister og nyhetsbrev

Universell sin rolle

Pådriver, rådgiver, samarbeidspartner,
kunnskapsutvikler, formidler, nettverksbygger.

www.universell.no

kontakt@universell.no

The screenshot shows the website header with the logo 'universell*' and search/language options. A navigation menu includes 'Fagområder', 'Arrangement', 'Nyheter', 'Organisasjon', and 'Finn ressurs'. The main content area features a title 'Organisasjon - informasjon om Universell sitt mandat, virksomhet og ansatte.' Below this are two featured cards: 'Virksomhetsplan 2019' with an image of hands assembling puzzle pieces, and 'Strategi 2019-2022' with an image of hands around a lightbulb. At the bottom, there are four smaller cards: 'Universell sine Ansatte', 'Om våre Samarbeid', 'Universell sin nasjonale Tilgjengelighetspris', and 'Les Universell sine Høringer og uttalelser'.